

Nr 93

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående fortsatt bemyndigande att meddela statliga exportkreditgarantier; given Stockholms slott den 1 mars 1963.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gunnar Lange

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att nu gällande bemyndigande att meddela statsgaranti för exportkredit, som avser tiden intill utgången av budgetåret 1962/63, förlängs att gälla tills vidare. Därjämte föreslås att maximibeloppet för statens betalningsansvar utökas från 2 000 till 3 000 miljoner kronor, varav 500 miljoner kronor reserveras för garantigivning på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 mars 1963.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HOLMQVIST, ASPLING.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, fråga om *fortsatt bemyndigande att meddela statliga exportkreditgarantier* samt anför därvid följande.

Gällande bestämmelser

Statsgaranti mot förlust på grund av exportkredit har i Sverige meddelats alltsedan budgetåret 1933/34. Garantin har grundats på bemyndiganden, som för viss tid givits av riksdagen, samt på författningar, som Kungl. Maj:t i enlighet därmed utfärdat.

Nu gällande riktlinjer för garantigivningen godkändes av 1959 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t (prop. 1959: 112; SU 74; Rskr 214). I avslutning till dessa riktlinjer har den närmare utformningen av garantigivningen sedan bestämts av Kungl. Maj:t, som den 28 maj 1959 utfärdade kungörelse (nr 271) om statsgaranti för täckning av förlust i samband med export m. m. Kungörelsen trädde i kraft den 1 juli 1959. De gällande bestämmelserna innebär i huvudsak följande.

Statsgaranti må beviljas i Sverige verksam företagare

1. för täckning av förlust i samband med export;
2. för täckning av förlust i samband med lagerhållning utomlands; samt
3. för lån som lämnas av svensk bank eller annan svensk kreditgivare i anledning av export eller lagerhållning utomlands.

Med export jämställs överlåtelse till utlandet, som avser uppfinning eller resultat av teknisk konsulterande verksamhet, eller liknande avtal ävensom utförande av entreprenadarbete utomlands.

Statsgaranti må endast då synnerliga skäl därtill föreligger beviljas när

fråga är om export eller lagerhållning av vara som icke är inhemsk. Statsgaranti enligt punkt 2 och 3 får endast beviljas efter särskilt bemyndigande av Kungl. Maj:t. Sådant bemyndigande har lämnats i fråga om förluster i samband med lagerhållning men däremot ännu icke beträffande garantier vid långivning.

Garantin kan omfatta enbart kommersiella risker eller enbart politiska risker eller också båda dessa risker. Till de kommersiella riskerna hänförs förluster, som är föranledda av att köparen kommit på obestånd eller underlåtit att fullgöra sina avtalsenliga förpliktelser. De politiska riskerna omfattar förluster, som är föranledda av

1. att i utlandet meddelats opåräknat beslut i fråga om tillstånd till import eller överföring av betalningsmedel eller vidtagits annan liknande åtgärd;

2. att i utlandet införts allmänt moratorium eller inträffat annan opåräknad händelse som medför betydande rubbning i de allmänna ekonomiska förhållandena; eller

3. att i samband med varas transport till köparen inträffat opåräknad händelse, vilken icke kan läggas vare sig säljaren eller köparen till last.

Garantin må enligt kungörelsen avse täckning av högst 90 procent av förlusten. Kungl. Maj:t har dock förordnat att tills vidare icke får medges högre garantiprocentsats än 85 procent. Såsom allmän riktlinje skall tillämpas garantiprocentsatser mellan 85 och 80 procent, såvitt angår politiska risker, samt mellan 75 och 70 procent, såvitt angår kommersiella risker.

För beviljad garanti skall företaget erlagga premie, avpassad med hänsyn till olika inverkan omständigheter, såsom förhållandena i importlandet, betalningsvillkor och andra förefintliga riskmoment, så ock till administrationskostnader.

Ärenden rörande statsgaranti för exportkredit prövas och avgörs av exportkreditnämnden, vars nu gällande instruktion är utfärdad den 30 juni 1959 (nr 407).

Enligt beslut av 1933 års riksdag skall exportkreditnämndens premieinkomster överföras till en av riksgäldskontoret förvaltad fond, från vilken skall täckas såväl förluster på verksamheten som nämndens administrationskostnader. I den mån fonden icke förslår därtill skall riksgäldskontoret förskotta medel till utgifterna för verksamheten.

Under tiden från nämndens tillkomst år 1933 till utgången av år 1962 har garantier utfärdats för ett sammanlagt ansvarsbelopp av 2 204 miljoner kronor. Under denna tid har premier influtit med 43,8 miljoner kronor, vartill kommer ränteinkomster med 8,1 miljoner kronor eller sammanlagt 51,9 miljoner kronor. Utbetalningar för skadefall har — sedan återvinningar frändragits — uppgått till 10,0 miljoner kronor och nämndens administrationskostnader till 5,3 miljoner kronor eller sammanlagt 15,3 miljoner kronor. Behållningen, d. v. s. nämndens reserv för att möta garantiförpliktelserna, utgjorde alltså den 31 december 1962 36,6 miljoner kronor

Efter medgivande av 1961 års riksdag (prop. 1961:195; SU 181; Rskr 393) fastställdes totalramen för garantigivningen till ett belopp av 2 000 miljoner kronor att gälla intill utgången av budgetåret 1962/63. Tidigare utgjorde maximibeloppet 1 000 miljoner kronor. Højningen föränleddes av att den tidigare garantiramen till större delen tagits i anspråk, varför højning måste ske för att garantiverksamheten icke skulle behöva inskränkas på grund av bristande garantiutrymme. Inom den fastställda ramen har Kungl. Maj:t efterhand ställt erforderliga belopp till exportkreditnämndens förfogande för garantigivning. Senast genom beslut den 8 februari 1963 har Kungl. Maj:t sålunda bemyndigat nämnden att intill utgången av budgetåret 1962/63 bevilja statsgarantier till ett belopp av högst 1 600 miljoner kronor.

På förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1962 års riksdag (prop. 1962:100; SU 138; Rskr 316) att inom den fastställda garantiramen av 2 000 miljoner kronor tills vidare skulle reserveras 200 miljoner kronor för speciell garantigivning vid export av intresse för u-länderna. I överensstämmelse härmed bemyndigade Kungl. Maj:t genom beslut den 12 oktober 1962 exportkreditnämnden att bevilja statsgarantier för sådana exportkrediter till ett belopp av sammanlagt 200 miljoner kronor. Enligt de fastställda riktlinjerna bör exporten, som exempelvis kan avse kapitalvaror eller tjänster i form av entreprenad- eller konsultverksamhet, vara av betydelse för u-landets ekonomiska och sociala framåtskridande och i förekommande fall stå i samband med projekt som ingår i landets utvecklingsprogram. Vid ifrågasvarande garantigivning kan efter nämndens prövning i varje enskilt fall tillämpas för u-landet gynnsammare villkor i fråga om kredittidens längd m. m. än som normalt tillämpas i nämndens verksamhet.

Exportkreditnämndens framställning

I skrivelse den 8 februari 1963 har *exportkreditnämnden* — under erinran att bemyndigandet att bevilja statsgarantier för exportkredit utlöper med utgången av innevarande budgetår — hemställt om fortsatt bemyndigande att meddela garantier för exportkredit. Nämnden aktualiserar dessutom frågan om ökning av totalramen för garantiverksamheten.

Till belysning av utvecklingen av nämndens garantiansvar i vad avser annan export än särskilda projekt av intresse för u-länderna lämnar nämnden följande uppgifter beträffande dels de utfärdade respektive i utsikt ställda beloppen vid utgången av vart och ett av budgetåren 1955/56—1961/62 samt den 1 februari 1963, dels förändringarna i det totala garanti-ansvaret mellan de olika tidpunkterna.

Tidpunkt	Nämndens garantiansvar (miljoner kronor)			
	På grund av utfärdade garantier	På grund av i utsikt ställda garantier	Summa	Ökning i jämförelse med närmast föregående tidpunkt
30/6 1956	35	103	138	
30/6 1957	36	120	156	18
30/6 1958	81	78	159	3
30/6 1959	155	168	323	164
30/6 1960	256	255	511	188
30/6 1961	309	426	735	224
30/6 1962	369	487	856	121
1/2 1963	420	810	1 230	374

Av sammanställningen framgår att de utelöpande garantierna den 1 februari 1963 uppgick till 420 miljoner kronor, varjämte garantier ställts i utsikt för ett belopp av 810 miljoner kronor. Det framgår också att efterfrågan på nämndens garantier starkt ökat sedan frågan om nämndens bemyndigande senast behandlades av statsmakterna. Härtill kommer den speciella garantigivningen enligt beslut av 1962 års riksdag för exportprojekt av intresse för u-länderna.

Enligt exportkreditnämndens uppfattning kan någon tvekan icke råda om att nämndens bemyndigande bör förlängas. Nämnden reser emellertid för sin del frågan om vilken tid det nya förordnandet lämpligen bör omfatta. Nämnden erinrar om att förordnandet alltsedan nämndens tillkomst varit tidsbegränsat, ehuru garantier utställts, där betalningsvillkoren föreskrivit slutbetalning först sedan det vid tidpunkten för garantibeslutet gällande förordnandet för nämnden utgått. Under senare tid har förordnandet avsett treårsperioder.

Nämnden framhåller att kredittiderna över lag tenderar att alltmer förlängas och att vid den speciella garantigivningen för u-länder kredittider skall kunna tillämpas, som överstiger vad som eljest godtages. Dessa förhållanden gör att nämnden är och även i fortsättningen kommer att bli engagerad i affärer som sträcker sig åtskilliga år framåt i tiden. Enligt nämndens uppfattning kan det därför ifrågasättas, om det kan anses ändamålsenligt att även i fortsättningen begränsa tiden för nämndens förordnande. Härtill kommer den allmänna synpunkten att nämnden bestått sedan 1933 och att dess betydelse efter hand alltmer ökat. Avgörande skäl talar sålunda enligt nämndens mening för att förordnandet förlängs att gälla tills vidare. Härigenom skulle bl. a. vinnas den fördelen, att statsmakterna icke skulle behöva ta upp frågan om nämndens verksamhet till behandling annat än vid de tillfällen, då så är särskilt påkallat, t. ex. på grund av ifrågasatt ändring i garantiutrymmet eller i reglerna för nämndens verksamhet.

När det gäller ramen för nämndens garantigivning erinrar nämnden om att den av riksdagen fastställda ramen för närvarande utgör 2 000 miljoner kronor. Av detta belopp har 200 miljoner kronor reserverats för den särskil-

da garantigivningen på u-länderna. För garantier i allmänhet återstår alltså 1 800 miljoner kronor.

Nämnden påpekar att preliminära förfrågningar avseende mycket betydande garantibelopp gjorts hos nämnden. Skulle dessa affärer bli aktuella och garantier ställas i utsikt för dem, kan nämndens garantiansvar väntas komma att närma sig det till förfogande stående beloppet 1 800 miljoner kronor redan inom en relativt begränsad tid. Att mera exakt uppskatta behovet av garantiutrymme i framtiden är icke möjligt. Enligt nämndens mening får dock hittills vunna erfarenheter anses ge vid handen, att det är realistiskt att — förutom en fortsatt allmän uppgång i efterfrågan på nämndens garantier — även räkna med ett antal garantiansökningar avseende mycket stora leveransprojekt. För att icke senare under innevarande år frågan om garantiramens storlek skall behöva tas upp till förnyad prövning från statsmakternas sida finner sig nämnden böra föreslå höjning av den nu gällande ramen. Beträffande storleken av en sådan höjning föreslår nämnden för sin del, att den nya ramen fastställs till 3 000 miljoner kronor, vilket belopp då även bör inkludera den särskilda garantigivningen på u-länderna. Rambeloppet bör därefter liksom för närvarande i mån av behov av Kungl. Maj:t ställas till nämndens förfogande. Nämnden framhåller i detta sammanhang, att det reella risktagandet blir avsevärt mindre än den föreslagna ramen, enär även i utsikt ställda garantier, vilka erfarenhetsmässigt till icke oväsentlig del förblir outnyttjade, inräknas i ramen.

Beträffande den särskilda garantigivningen på u-länderna har nämnden hittills ställt garantier i utsikt med ett sammanlagt garantibelopp av 11,4 miljoner kronor. Nämndens engagemang i övrigt omfattar emellertid ett antal exportaffärer, beträffande vilka det ifrågasatts att de skulle räknas som u-landsprojekt. Med hänsyn till de betalningsvillkor som varit aktuella har nämnden dock kunnat hänföra dem till den »normala» garantigivningen. Enbart dessa projekt skulle ha tagit hela det nu anvisade u-landsbeloppet 200 miljoner kronor i anspråk. Mot bakgrunden av dessa erfarenheter samt under beaktande av att dylika projekt i stor utsträckning är av typen kraftverksbyggen och ofta kräver mycket stora garantibelopp, ifrågasätter nämnden, huruvida icke utrymmet för den särskilda garantigivningen på u-länder bör ökas, förslagsvis till 500 miljoner kronor.

I övrigt synes enligt nämndens uppfattning någon ändring för närvarande icke vara påkallad av de riktlinjer för garantigivningen, som fastställts av riksdagen.

Nämnden föreslår sålunda att statsgarantier för exportkredit tills vidare skall kunna meddelas till ett högsta belopp av 3 000 miljoner kronor, häri inräknat ett belopp av 500 miljoner kronor för den särskilda garantigivningen på u-länderna.

Remissyttranden

Yttranden över exportkreditnämndens framställning har avgivits av *fullmäktige i riksbanken* och *fullmäktige i riksgäldskontoret*.

I fråga om exportkreditnämndens förslag om förlängning tills vidare av bemyndigandet att bevilja statsgarantier för exportkredit finner *riksbanksfullmäktige* att förslaget givits en övertygande motivering. *Riksgäldsfullmäktige* påpekar att förslaget om förlängning på obestämd tid innebär en principiell omläggning av den alltsedan nämndens inrättande tillämpade ordningen med bemyndiganden på viss tid. Denna ordning torde ha tillkommit för att bereda riksdagen tillfälle att automatiskt och mer regelbundet få en inblick i den av nämnden bedrivna verksamheten och sålunda icke enbart vid tillfällen då riksdagens medverkan påkallas, exempelvis till följd av ifrågasatt ändring av ramen för garantigivningen eller av gällande regler för meddelande av exportkreditgarantier. Lämpligheten av en sådan omläggning torde kunna ifrågasättas. Fullmäktige erinrar emellertid om att en redogörelse för de av nämnden på statens vägnar meddelade garantierna varje år lämnas i riksdagsberättelsen, varjämte nämnden i enlighet med sin instruktion har att årligen till chefen för handelsdepartementet avge berättelse över nämndens verksamhet under senast förflutna budgetår. Vid nu angivna förhållanden har fullmäktige icke ansett sig böra avstyrka nämndens ifrågavarande förslag, men fullmäktige framhåller i samband härmed att det är önskvärt att i fortsättningen en fylligare redogörelse för nämndens verksamhet lämnas i riksdagsberättelsen.

När det gäller exportkreditnämndens förslag om höjning av totalramen för garantigivningen från 2 000 till 3 000 miljoner kronor konstaterar *riksbanksfullmäktige* att en garantigivning som överstiger 2 000 miljoner kronor — låt vara att häri inräknas även i utsikt ställda garantier — skulle innebära en avsevärd utökning av nämndens nuvarande verksamhet. En sådan ökning kunde tänkas bero på en mera pessimistisk bedömning inom näringslivet än för närvarande av de politiska riskernas tyngd. Den kunde avspegla en väsentlig förlängning av kredittiderna — eventuellt i samband med att exportindustrins förmåga att konkurrera beträffande priser och kvalitet försvagats. Den kunde hänga samman med en förskjutning av exporten mot mera kreditberoende marknader. Vare sig utvecklingen berodde på detta eller hade andra orsaker, skulle den enligt fullmäktiges mening sannolikt motivera, att fullmäktige bereddades tillfälle att avge yttrande, innan väsentliga belopp inom en sålunda utökad ram friställdes av Kungl. Maj:t.

Riksgäldsfullmäktige erinrar om att under de senaste två åren en högst betydande utvidgning skett av ramen för den ställiga exportkreditgarantigivningen. Motiveringen härför har varit den alltmer hårdnande konkurrensen på utlandsmarknaderna, vilken bl. a. tagit sig uttryck i krav från de utländska köparnas sida på ökade krediter och förlängda kredittider. Inrättandet under ställig medverkan av ett särskilt institut för exportkrediter, riksdags-

gens år 1962 fattade beslut om särskilda kreditgarantier för export till u-länder samt propositionen till innevarande riksdag om statligt stöd åt varvsindustrin i form av kreditgarantier visar ytterligare, vilken vikt som numera tillmäts den exportstödjande verksamheten. Av exportkreditnämndens framställning framgår, att nämndens verksamhet befinner sig i snabb utveckling. Med hänsyn härtill och då fullmäktige finner angeläget, att exportkrediter skall kunna meddelas i den utsträckning, som svarar mot de av riksdagen uppdragna riktlinjerna för denna verksamhet, har fullmäktige för sin del icke något att erinra mot att ramen för nämndens kreditgarantigivning nu fastställs till 3 000 miljoner kronor.

Med anledning av nämndens förslag att öka utrymmet för den särskilda garantigivningen på u-länder från 200 till 500 miljoner kronor framhåller *riksbanksfullmäktige* att den normala garantigivningen på u-länder, härunder inbegripet i utsikt ställda garantier, redan nu är betydande. Med en vid definition av u-landshjälp inkluderas ibland normala exportkrediter i sådan hjälp, måhända delvis beroende på att ej sällan statliga bestämmelser i importlandet hindrar importören från att verkställa betalning annat än efter utnyttjande av leverantörskredit. Vanligare torde dock vara, att »exportkrediter för särskilda exportprojekt av intresse för u-länder» uppfattas som en slags u-landshjälp. Skäl kan naturligtvis anföras till stöd för denna uppfattning. Otvivelaktigt visar åtskilliga u-länder, särskilt de som råkat i akuta betalningsbalanssvårigheter, intresse för att erhålla längre kredittider för kapitalvaruimport än fem år, där gränsen för normala exportkrediter brukar sättas. Å andra sidan låter sig knappast bestridas, att längre exportkrediter från enskilda leverantörer ej sällan är det minst lämpliga sättet att bispringa ett u-land. Vid ett realistiskt betraktelsesätt torde också den särskilda garantigivningen på u-länder böra uppfattas som en anordning, väsentligen avsedd att underlätta för den svenska exportindustrin att konkurrera om vissa u-landsprojekt, som skulle komma till stånd även utan svensk medverkan. Enligt fullmäktiges mening framstår det som ett ganska betydande allmänt intresse, att nämndens garantivillkor för detta slag av internationell konkurrens blir föremål för statsmakternas prövning, allteftersom nämndens praxis härutinnan utkristalliserar sig.

Riksgäldsfullmäktige har icke någon invändning mot att, om så skulle befinnas erforderligt, inom den totala ramen ett belopp av 500 miljoner kronor tills vidare reserveras för garantigivning avseende från biståndssynpunkt särskilt angelägna exportprojekt.

Departementschefen

Det huvudsakliga syftet med den statliga exportkreditgarantigivningen kan sägas ha skiftat sedan garantisystemet tillskapades år 1933. Huvudvikten låg då på att genom stimulans åt exporten främja sysselsättningen inom landet. Även om de sysselsättningspolitiska synpunkterna därefter spelat en roll som varierat med konjunkturerna är det numera de allmänna näringspolitiska övervägandena som dominerar verksamhetens inriktning. På senare tid har garantigivningens uppgift alltmera blivit att bereda svenska företag möjligheter att i kredithänseende konkurrera med företag i andra länder.

Garantigivningen sker för närvarande i enlighet med de riktlinjer som fastställdes av riksdagen år 1959. De ändringar som detta år genomfördes i garantisystemet syftade i första hand till en förstärkning av garantiskyddet och en allmän effektivisering av verksamheten men avsåg också att tillgodose behovet av att kunna fortlöpande anpassa garantigivningen till växlande förhållanden på exportmarknaden. I samband därmed hade riksdagen att ta ställning till vilka slag av krediter som kan omfattas av garantier, den huvudsakliga omfattningen av risktäckningsområdet samt den högsta tillåtna garantiprocentsatsen. I övrigt skulle det ankomma på Kungl. Maj:t att i anslutning till de av riksdagen givna riktlinjerna bestämma den närmare utformningen av garantigivningen.

Efterfrågan på garantier har ökat starkt under senare år. Ökningen sammanhänger främst med den växande konkurrensen på exportmarknaderna, och denna konkurrens har fått till följd krav från de utländska köparnas sida på ökade krediter och förlängda kredittider. Stegringen i efterfrågan har vidare sin grund i det förhållandet att exporten till u-länder tenderar att öka och att riskerna för exportörerna ofta bedöms vara större vid export till dessa länder än till de traditionella exportmarknaderna.

Utvecklingen av nämndens verksamhet har visat att de statliga exportkreditgarantierna i allt större utsträckning utnyttjas av näringslivet och att garantierna kommit att ingå som ett naturligt led i den exportstödjande verksamheten. Med hänsyn härtill torde någon tvekan icke råda om att garantiverksamheten bör fortsätta även efter det att nu gällande bemyndigande utlöper med innevarande budgetår. De hörda remissinstanserna har också tillstyrkt exportkreditnämndens förslag härvidlag.

Bemyndigandet att meddela statsgarantier för exportkrediter har hittills lämnats för begränsad tid. Under senare år har bemyndigandet avsett treårsperioder. Exportkreditnämnden har bl. a. med hänvisning till att garantier i stor utsträckning lämnas för längre tid hemställt att någon tidsbegränsning av bemyndigandet icke måtte fastställas.

Denna fråga bör enligt min mening bedömas mot bakgrunden av att kredittiderna tidigare i regel icke överskridit tre år, medan kreditgarantier numera i stor utsträckning lämnas på fem år och understundom på tio år

och däröver. De allt längre kredittiderna gör det naturligt att bemyndigandet får gälla tills vidare. En sådan ändring skulle innebära att exportkreditnämndens verksamhet endast behöver underställas riksdagens prövning när fråga är om ändring av grunderna för garantiverksamheten eller om ändring av storleken av garantiramen. I syfte att ge riksdagen tillfälle att kontinuerligt följa utvecklingen bör lämpligen — såsom föreslagits av riksgäldsfullmäktige — den redogörelse för nämndens verksamhet, som årligen lämnas i riksdagsberättelsen, göras något utförligare än vad hittills varit fallet.

Exportkreditnämnden har icke ifrågasatt någon ändring av de riktlinjer för garantigivningen som fastställts av riksdagen. För egen del får jag förorda att nytt bemyndigande utverkas att meddela garantier på oförändrade grunder. Jag vill i detta sammanhang framhålla att exportkreditnämndens ökade verksamhet kan föranleda en omprövning av nämndens organisation och arbetsformer. I detta hänseende bör det emellertid liksom hittills ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder.

En ökning av maximibeloppet för statens betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit har aktualiserats av nämnden. Nämnden framhåller att det icke är möjligt att mera exakt förutse den framtida utvecklingen av efterfrågan på garantier. En fortsatt allmän uppgång i efterfrågan väntas och dessutom kan det bli aktuellt med ett antal garantiansökningar avseende mycket stora leveransprojekt. Nämnden föreslår att totalramen för garantigivningen höjs från 2 000 till 3 000 miljoner kronor. Någon erinran mot en sådan höjning har icke framförts.

För egen del fäster jag i nuvarande läge särskilt avseende vid att tillräckliga resurser för kreditgarantier står till förfogande såsom en handelspolitisk beredskapsåtgärd. Förutsättningarna för den svenska exporten kan nämligen komma att i väsentlig grad påverkas av utvecklingen av marknadssituationen i Europa. Jag är därför beredd att ansluta mig till exportkreditnämndens förslag och förordar att totalramen för garantigivningen fastställs till 3 000 miljoner kronor. Liksom tidigare varit fallet får det ankomma på Kungl. Maj:t att inom den föreslagna ramen efterhand ställa erforderliga belopp till nämndens förfogande. Därmed finns det möjligheter för Kungl. Maj:t att mera direkt följa utvecklingen. Om utnyttjandet av ramen stiger i väsentligt hastigare takt än beräknat kan det finnas anledning till en närmare undersökning av orsakerna till ökningstakten.

Exportkreditgarantier har i relativt stor utsträckning beviljats för export till u-länder. Nämndens utestående totalengagemang för export till sådana länder, när det gäller utfärdade eller i utsikt ställda garantier på sedvanliga villkor, uppgick den 1 februari 1963 till 620 miljoner kronor, vilket motsvarar ungefär hälften av samtliga garantier. Såsom framgår av nämndens skrivelse har den speciella garantigivningen för projekt av särskilt intresse för u-länder ännu icke utnyttjats i någon större utsträckning. Den 1 februari 1963 hade nämnden sålunda ställt i utsikt sådana garantier för ett sammanlagt belopp av endast 11,4 miljoner kronor. Nämnden hänvisar emellertid till att den under senare tid haft till prövning projekt som

skulle ha tagit hela det nu reserverade beloppet i anspråk, om liberalare betalningsvillkor än de normalt gällande hade varit erforderliga för att få ifrågavarande affärer till stånd. Med hänsyn till de aktuella betalningsvillkoren har det hittills varit möjligt att behandla dessa projekt enligt reglerna för den normala garantigivningen. Mot denna bakgrund ifrågasätter nämnden om icke det belopp som reserverats för den speciella garantigivningen bör höjas från 200 till 500 miljoner kronor.

För egen del finner jag det angeläget att tillräckliga resurser står till buds för garantigivningen vid sådan export till u-länder, som är av särskild betydelse för dessas ekonomiska utveckling och som förutsätter speciellt gynnsamma villkor. Med hänsyn härtill förordar jag att inom den totala ramen reserveras 500 miljoner kronor för sådan garantigivning.

I de riktlinjer, som utfärdats för denna garantigivning, anges helt allmänt att exporten bör vara av betydelse för u-landets ekonomiska och sociala framåtskridande. Vid garantigivningen kan efter nämndens prövning i varje särskilt fall tillämpas för u-landet gynnsammare villkor i fråga om kredittidens längd m. m. än som normalt tillämpas. Härutöver har några detaljföreskrifter icke ansetts vara nödvändiga. Det är emellertid lämpligt att — såsom riksbanksfullmäktige framhållit — garantivillkoren blir föremål för prövning allteftersom nämndens praxis härutinnan får fastare form. Jag vill i detta sammanhang erinra om att det åligger nämnden att i sin årliga berättelse lämna särskild redovisning beträffande verksamheten för den här avsedda garantigivningen.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen

att medgiva att staten må på oförändrade grunder tills vidare åta sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit till ett belopp av högst 3 000 miljoner kronor, varav 500 miljoner kronor reserveras för garantigivning på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling.

Med bifall till vad föredraganden med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ulla Beckman